

2004-02-09

Regeringsrätten
Box 2293
103 17 Stockholm

Mål nr 5189-5190-2003, rotel 25

Detta är ett svar på Socialstyrelsens skrift av den 28 januari.

1. Om ombudens roller i detta mål.

Resningsansökan tillkom på mitt initiativ. Eftersom jag även som ombud för Thomas Allgén och Teet Härn söker iakttäta rättsvetenskapliga krav på objektivitet, talar jag i det följande i jag-form. Samtidigt talar jag enligt processuell sedvana om "Styrelsen" även om jag inte vet hur det reella ansvaret för Styrelsens skrift fördelas mellan Socialstyrelsen och Advokaten. (Jfr dock vidare under 6.)

2. Allmänt om socialstyrelsens svaromål

Det kan noteras att Socialstyrelsen instämmer i att förutsättningarna för resning i detta mål bör bedömas med ledning av 37 b § förvaltningsrättsprocesslagen tolkad med beaktande av 58 kap. 2 § rättegångsbalken angående resning i brottmål till den tilltalades förmån. Resning skall sålunda beviljas om det är sannolikt att målet skulle fått en annan utgång med ledning av de omständigheter och bevis som kan åberopas i dag. Som jag konstaterat i ansökan är detta krav uppfyllt.

Det är till och med helt *uppenbart* att resning skall beviljas, och att kammarrättens dom skall undanröjas och läkarna förklaras åter vara legitimerade, låt vara att de nog aldrig kommer tillbaka i yrket.

Avd. 6.9 av ansökan gör det vidare tydligt, att det numera inte ens finns s.k. skälig misstanke mot någon av läkarna. Enligt vanligt språkbruk bör man säga att båda är oskyldiga. Detta konstaterande är inte någon förutsättning för resning, men är mycket viktigt med tanke på Thomas Allgéns och Teet Härns svåra livssituationer.

Vad Socialstyrelsen nu anfört rubbar inte på någon enda punkt vad jag anfört i resningsansökan. Intressant är också vad Styrelsen förbigår med tystnad.

I resningsansökan vädjade jag till regeringsrätten om en snabb handläggning av målet för att domstolen skulle kunna skriva första akten i rättssamhällets

uppvaknande och inte sista akten i en rättsskandal. Tyvärr gör Socialstyrelsen genom sitt yttrande till Regeringsrätten vad den nu kan för att rättsskandalerna över huvud taget inte skall få något slut.

Anmärkningsvärt är också att Socialstyrelsen, trots att den redan i början av november fick besked om att yttrande kunde avges senast den 21 januari, i sista stund begärt anstånd och först den 30 januari inkommit med svaromålet till Regeringsrätten.

3. Yrkande

Visserligen är det redan på grundval av handlingarna möjligt att bifalla resningsansökan eftersom styrelsen inte kommit – och inte heller skulle ha kunnat komma – med några hållbara invändningar. Av flera skäl yrkar jag nu att det så snart som möjligt kommer till stånd muntlig förhandling.

Redan det förhållandet att Socialstyrelsen inte finner ”skäl att biträda ansökningen” gör det önskvärt med en muntlig förhandling för att, som jag skrev i resningsansökan s. 1, fakta och olika uppfattningar skall bli klarlagda. I jämförelse med den systematiskt uppbyggda resningsansökningen är Socialstyrelsens yttrande fragmentariskt.

För muntlig förhandling talar vidare det allmänna önskemålet om insyn i domstolarnas verksamhet, i varje fall i brottmål och därmed besläktade rättegångar av så synnerligen allvarlig art som det nu är fråga om.

Om Regeringsrätten skulle avgöra målet på handlingarna, är det antagligen omöjligt att enbart genom beslutsskäl åstadkomma samma påverkan på massmedia och indirekt på allmänhetens uppfattning som kommer att bli möjligt genom en offentlig förhandling inför domstolen plus klargörande beslutsskäl.

Socialstyrelsens förutfattade meningar i frågan om läkarnas skuld är aktivt omhuldad på många håll i massmedia och djupt rotad i svenska folket. Man vill inte tro annat än att läkarna (i varje fall ”obducenten”) är perversa illgärningsmän.

Det är min avsikt inte bara att få till stånd ett undanröjande av kammarrättens dom utan också att rentvå läkarna. Då skulle de inte längre behöva leva i social isolering med ständig fara för obehag och förolämpningar. Uppgiften att åstadkomma ett ”rentvående” med hjälp av regeringsrättens beslut är svår, eftersom det alltid kommer att finnas kvar människor som inte vill överge förutfattade meningar, än mindre trosföreställningar.

För en offentlig, muntlig förhandling talar också att resningsansökan gäller en rad misstag eller felbedömningar i den statliga maktapparaten.

Händelseförloppet underbyggdes av moralpanik och en oerhörd massmedial hetskampanj. Det bör dock råda en viss balans i publiciteten. Det är – tvärtemot vad som vanligen sker – mera angeläget med offentlighet och publicitet när en

människa ges återupprättelse än när han eller hon blivit felaktigt dömd, i detta fall med katastrofala följder.

Den 30 november 1989 beslutade regeringsrätten att frågan om indragning av läkarlegitimationer skulle återförvisas till kammarrätten för bedömning enligt beviskraven i brottmål huruvida Thomas Allgén och Teet Härm ”bortom rimligt tvivel” varit skyldiga till styckningen av Catrine da Costas döda kropp. Som jag berört i resningsansökningen (s. 6 f) var det av flera skäl ”ingen okomplicerad beställning” som regeringsrätten därmed utfärdade. Inför den prövning som domstolen skall företa efter ytterligare snart 15 år, vill jag påpeka följande.

Domstolens beslut av år 1989 kan visserligen diskuteras på konstitutionella grunder. Situationen var dock säregen eftersom läkarna inte kunnat överklaga tingsrättens domskäl. Enligt dessa domskäl ansågs de överbevisade om att ha styckat Catrine da Costas kropp samtidigt som det inte kunnat bevisas, att någon av dem gjort sig skyldiga till mord eller annat vållande av hennes död. I detta läge kunde regeringsrättens beslut om återförvisning med krav på bevisprövning som i brottmål *också* uppfattas som en möjlighet för läkarna att i kammarrätten bli helt och hållet frikända från alla anklagelser.

Enligt vad läkarna sagt mig uppfattade de till en början rättegången i kammarrätten just på det sättet, som en möjlighet till upprättelse.

Regeringsrätten kunde nog knappast förutse kammarrättens svårigheter – åtminstone i detta speciella fall och under ett enormt massmediadrev – att genomföra en förutsättningslös och godtagbar bevisvärdering som i brottmål. Snart femton år efter sitt omnämnda beslut skall regeringsrätten nu på grund av denna resningsansökan för första gången för sin del på allvar ta ställning till *bevisfrågorna* angående styckningen av Catrine da Costas kropp med ledning av alla de omständigheter och bevis som föreligger i dag.

4. Om Socialstyrelsens svaromål

4.1 Svaromålets disposition och inriktning. Lindebergs och Borgnäs böcker. Vad kan prövas som källmaterial för avgörande av detta mål?

Redan under 3 (jfr rubriken!) gör Socialstyrelsen ett antal missvisande påståenden. S. 1 n påstås – med hänvisning till resningsansökan s. 32 (mitt avsnitt 4) – att mitt ifrågasättande av kammarrättens bevisbedömning ”framstår som en överprövning av nära nog ordinär karaktär” (se skriften s. 1 n).

Har det verkligen undgått socialstyrelsen att min framställning om kammarrättens dom har två stora men åtskilda huvudavsnitt? Avd. 4 åsyftar just en analys av kammarrättens dom i och för sig, medan avd. 6 behandlar domen med hänsyn till alla numera kända fakta.

På samma ställe gör Socialstyrelsen en hänvisning till Regeringsrättens beslut 2001 i ett tidigare resningsärende. Därmed avslöjar Styrelsen att den inte riktigt

förstått innebörden av sitt eget godtagande av den principiella förutsättningen för resning! (Jfr resningsansökan avd. 3.2.)

Socialstyrelsen påstår också (s. 1 n) att jag i mycket stödjer mig på Per Lindebergs samhällsdokumentär ”Döden är en man” (1999) med en positiv inställning till boken. Detta upprepas på s. 2 n då, styrelsen förklarar sig ”bifoga” Lars Borgnäs bok ”Sanningen är en sällsynt gäst” (2003).

Lindebergs bok är en imponerande samhällsdokumentär men inte någon klart juridiskt orienterad framställning. Som framgår av resningsansökan har boken gett mig uppslag och vägar till källmaterial som jag studerat och åberopat i angivna delar. Jag har sökt källmaterial även på andra vägar för att kunna ta ställning till den avgörande frågan: Är kammarrättens dom hållbar med hänsyn till alla numera kända omständigheter och bevis? För att besvara den frågan duger det inte med spekulationer. Resningsansökningen åtföljs av över 30 bilagor. Tre stycken, inte mer, utgör direkta utdrag ur Lindebergs bok.

Visserligen har jag till regeringsrätten gett in hela Lindebergs bok för kännedom. Jag har dock inte räknat med att domstolen skall till förmån för resningsansökan ta hänsyn till andra textavsnitt än dem som jag åberopat. Att jag gav in hela boken hade till syfte att möjliggöra kontroll av att mitt urval av hänvisningar inte varit osakligt eller missvisande.

När jag dessutom gav in en fotokopia av Hanna Olssons bok ”Catrine och rättvisan” (som är utsåld) var mitt huvudsyfte ett annat som framgår av ansökan, nämligen att ge en bild av den opinion, som författaren representerade (se avd. 5 i ansökan), men också att ge in boken för balansens skull, eftersom jag gav in Lindebergs bok med särskilda åberopanden. Kanske borde jag ha angett dessa delvis olika syften ännu tydligare än som framgår av ansökningen.

Det är uppseendeväckande att socialstyrelsen nu till sitt yttrande ”bifogar” hela Lars Borgnäs bok utan att precisera syftet eller vad som åberopas. Även om förvaltningsdomstol normalt har en egen utredningsskyldighet, bör man i detta resningsmål, som har brottmålsliknande karaktär, inte kunna ta hänsyn till andra förhållanden än sådana som parterna åberopar och som har ett rimligt bevisvärde. I varje fall bör detta inte ske till nackdel för Thomas Allgén och Teet Härm.

Borgnäs är en skicklig skribent som genom ett förledande urval av fakta, samt genom bortseende från eller okunnighet om motfakta, ägnar sig åt vilseledande och för flera personer kränkande spekulationer vilka saknar bevisvärde. Till Lars Borgnäs bok finns det skäl att återkomma i annat sammanhang.

Som förberedelse för en muntlig förhandling är det enligt min mening nödvändigt att Socialstyrelsen preciserar om man i målet vill åberopa vissa textpartier eller särskilda fakta ur Lars Borgnäs bok.

4.2 Socialstyrelsen invändningar mot resningsansökan.

I resningsmålet är det fråga om en omprövning av kammarrättens dom. Man måste nu ta hänsyn till både den bevisning som presenterades inför kammarrätten och sådana nya omständigheter och bevis som jag åberopat i resningsansökan, avd. 6. På det hela taget blir det då fråga om samma prövning som i ett brottmål vilket som helst (jfr resningsansökan s. 9 f, finstilt text). Bevisbördan ligger på Socialstyrelsen för styrkande av den påstådda gärningen ”bortom rimligt tvivel”.

Flera av Socialstyrelsens invändningar är skenargument när det nu är fråga om en värdering av kammarrättens dom med ledning av allt som *numera* är känt. Det saknar naturligtvis betydelse för denna omprövning att Stockholms tingsrätt vid två olika tillfällen kommit till det resultatet att läkarna styckat Catrine da Costas döda kropp. För övrigt hade tingsrätten fäst tilltro till ”barnets berättelse”, medan kammarrätten fann läkarna överbevisade om styckning av kroppen *utan* att fästa tilltro till vad barnet påstods ha sett. (Om skillnaderna mellan domstolarnas bedömningar se i övrigt resningsansökan, avd. 4.8.)

Under avsnittet ”4. Ny bevisning” hävdar Socialstyrelsen att polisprotokoll från augusti 1984 över förhör med fyra personer, som alla gör sannolikt att Catrine da Costa levde efter pingsthelgen 1984, inte skulle kunna beaktas därför att det ”i dag närmare 20 år efteråt inte finns möjlighet att närmare kontrollera eller bedöma sanningshalten i de uppgifter som lämnats”. Synpunkten är generande ogenomtänkt. Protokollförda uppgifter, som lämnats till polisen relativt kort tid efter Catrines tragiska död och i sig är sannolika, har naturligtvis ett stort intresse enligt principen för fri bevisvärdering. – Samtidigt är det sämre beställt med tillförlitligheten av vittnesmål som ansetts avgörande av domstolarna! Det är då fråga om olika hjälpsamma personer, som pekat ut Allgén/Härm fastän de hörde av sig till polisen 3-4 år efter en påstådd, enstaka iakttagelse, och efter det att massmedia målade beskrivit två läkares fasansfulla styckning av en kvinnokropp på rättsläkarstationen i närvaro av ett barn, som var 1 år 5 månader.

Socialstyrelsens nyssnämnda invändning, att de av polis och åklagare ”borttappade” vittnesberättelserna inte skulle kunna beaktas, är naturligtvis destruktiv för rättssäkerheten. Socialstyrelsen går dessvärre ännu längre. Man polemiserar nämligen (s. 2) direkt mot mitt påpekande (s. 36 y i resningsansökan), att det självfallet inte är de tilltalade som skall åläggas någon bevisbörda vid en total omprövning av allt bevismaterial (jfr ovan).

Ståndpunkterna i fråga om bevisvärderingen är nu angivna även om Socialstyrelsens svaromål bara fragmentariskt berör vad som anförts i resningsansökan. I anledning av Socialstyrelsens synpunkter vill jag dock tillfoga några upplysningar om sakförhållanden, så att dessa inte skall komma som någon överraskning vid en muntlig förhandling.

Nederst s. 3 påpekar Socialstyrelsen att ”de inspelningar som gjorts avseende videokonfrontationerna med Härm och Allgén spelades upp i kammarrätten”. Vad som spelades upp var film på hur figuranterna (inklusive Härm eller Allgén) rörde sig inför makarna Schröder vid vittneskonfrontationerna i november-december 1987. Men *dess*a inspelningar kan inte gärna ha haft något bevisvärde alls för bedömningen av om utpekanden varit korrekta. Vad som däremot *skulle ha haft* intresse för bevisvärderingen hade varit en uppspelning av ljudbandet av Anita Schröders samtal med polisen, då hon pekade ut Thomas Allgén som inlämnare av film för framkallning. Någon sådan bandåtergivning torde inte ha förekommit i domstolarna.

Det kan här tilläggas att, som framgår av bandinspelningen, advokaten Bengt H. Nilsson som försvarare av Thomas Allgén inte hade någon som helst fråga att ställa till Anita Schröder när hon vid konfrontationen den 7 december 1987 gjort sitt ödesdigra utpekande. Eftersom Anita Schröder tidigare pekat ut Härm är det nära nog otroligt att advokaten, när *han* inbjöds att ställa frågor till henne hos polisen, inte hade någon enda fråga utan förklarade sig nöjd. Bengt H. Nilsson har för mig nu per telefon förklarat saken med att han inte hade någon aning om att Anita Schröder vid två tidigare vittneskonfrontationer utpekat Teet Härm. Detta innebar naturligtvis ytterligare en allvarlig brist vid sidan av alla andra onöjaktigheter, vilka gör att Anita Schröders utpekande av Thomas Allgén saknar bevisvärde.

På tal om Marie Rådén är det anmärkningsvärt att Socialstyrelsen nu (s. 4) klandrar Teet Härm för att han eller hans ombud inte ”vid förhandlingen i kammarrätten ytterligare skulle ha försökt påvisa den påstådda likheten mellan kvinnorna”. Oavsett det tvivelaktiga i en sådan begäran om aktivitet förhåller det sig faktiskt så, att ett fotografi på Härms dåvarande fästmö ingavs till regeringsrätten i det förra resningsärendet (som avgjordes 2001). Hon företer en klar utseendemässig likhet med Catrine da Costa. Ingivandet åtföljdes av en begäran om hemligstämpling, eftersom Teet Härms dåvarande fästmö inte gärna återigen vill bli föremål för något massmedialt intresse.

4.3 Vad Socialstyrelsen inte tar upp

Socialstyrelsen förbigår att allt som Thomas Allgén eller Teet Härm anfört – från den första till den sista dagen – uppfattats som att de ljugit, när de förnekat påståenden av olika vittnen som sagt sig här eller där ha sett någon av läkarna eller båda tillsammans. Som jag påpekat i resningsansökan (4.6) är en sådan inställning förkastlig med tanke på rättssäkerheten. Till och med den fantastiska berättelsen av ”den prostituerade med dagboken” vann i princip tilltro hos domstolarna.

Inte heller har Socialstyrelsen berört konfrontationsförhöret den 10 december 1987 med Allgén och Härm samtidigt närvarande. Som jag utvecklat under 6.9 i resningsansökningen visar detta förhör, relaterat i förhållande till bevisläget i

övrigt, att det inte finns anledning till någon misstanke över huvud taget mot någon av läkarna. Enligt vanligt språkbruk är båda oskyldiga.

Särskilt värt att notera är att Socialstyrelsen nu i sitt svar till Regeringsrätten inte omnämnt obduktionsutlåtandet av dåvarande biträdande överläkaren, sedermera professorn Jovan Rajs. Dennes utlåtande och hans framträdande i kammarrätten torde ha haft avgörande betydelse för den fällande domen. (Se resningsansökan s. 26 ff med sammanfattande slutsatser om kammarrättens domskäl.) I tingsrätten hade Socialstyrelsen i eget namn avgett ett yttrande från det s.k. rättsliga rådet, i vilket man underkände Rajs resonemang om att den eller de som styckat den döda kroppen haft medicinsk kompetens. Denna kompetensfråga sattes aldrig på sin spets i tingsrätten, eftersom den domstolen trodde på ”barnets berättelse”, som ledde till antagandet att Thomas Allgén och Teet Härn var gärningsmän.

Sedan barnets berättelse måst underkännas i kammarrätten blev situationen en annan. Trots att socialstyrelsen genom rättsliga rådet underkänt Rajs slutsatser i yttrandet till tingsrätten, och trots att också professor Simonsen i Köpenhamn gjort detsamma, valde Socialstyrelsen med advokaten Södermark som ombud att inför kammarrätten åberopa Rajs utlåtande och vittnesmål för att få läkarna fällda för styckningen. I fråga om tolkningen av obduktionsresultatet gjorde Socialstyrelsen alltså fullständigt helt om när man till varje pris ville få Thomas Allgén och Teet Härns läkarlegitimationer indragna mot bakgrunden av tingsrättens domskäl. I dag är det dessutom känt, vilket Rajs tycks ha dolt för kammarrätten, att även professor Püschel i Hamburg år 1988 tagit avstånd från Rajs slutsatser.

Det är numera mycket klart belagt att Rajs obduktionsutlåtande inte var övertygande, liksom att han agerade ovetenskapligt och som en stark drivkraft för att i samarbete med barnpsykiatriker och polis få läkarna, framförallt sin före detta doktorand Teet Härn, åtalad för mord. Se resningsansökan avd. 6.3 liksom än mera Allgéns och Härns skrift till Rättsmedicinalverket den 18 december 2003. Denna skrift till RMV har jag den 31 december 2003 sänt till Regeringsrätten och Socialstyrelsen och samtidigt åberopat i vissa delar genom mitt följebrev.

5. Hemställen inför en muntlig förhandling samt ytterligare åberopanden för läkarnas räkning

Jag hemställer att en muntlig förhandling skall inledas genom en diskussion mellan mig och Socialstyrelsen av resningsförutsättningarna och av de bevisvärderingsregler som bör tillämpas. Även om en sådan uppläggning är ovanlig bör den underlätta den fortsatta förhandlingen och klargöra för massmedia vilka rättsfrågor som är avgörande.

I en efterföljande sakframställning avser jag att utgå från ett kronologiskt perspektiv genom en redogörelse för hur misstankarna mot läkarna uppkom och

växte från sommaren 1984 till och med väckandet av åtal mot dem vid årsskiftet 1987/88. En sådan redogörelse, som jag här och var kommer att belägga med hänvisningar till bilagorna till resningsansökan, underlättar förståelsen av hela målet. För tiden efter åtals väckande avser jag att göra en mera formell överblick av händelseförloppet fram till kammarrättens dom 1991.

Efter det att Socialstyrelsen kommenterat min sakframställning hoppas jag att avd. 6 av resningsansökan skall kunna gås igenom och diskuteras delavsnitt för delavsnitt – i den mån inte Socialstyrelsen i olika hänseenden medger vad som hävdas.

Därefter återstår naturligtvis slutpläderingar.

Som komplettering av materialet och med tanke på en inledande sakframställning av mig åberopas nu följande handlingar.

Bilaga 1 a, b och c. Promemoria av mig plus handlingar från polis och åklagare som visar att Teet Härm är oskyldig till mord 1982 på sin hustru Anne-Catherine. Misstanken att Teet Härm mördat Anne-Catrine födde misstanken att han två år senare också mördat Catrine da Costa. Promemorian åberopas som en del av min sakframställning. (För övrigt exploateras dessa misstankar i stor skala av Lars Borgnäs.)

Bilaga 2. ”Hågkomster” av Thomas Allgén för åren 1984-2002. Dessa minnesbilder nedtecknade Thomas Allgén när han för ett år sedan fick höra att jag börjat utreda fallet. Jag fick del av framställningen då jag den 25 januari 2004 för första gången träffade Thomas Allgén och Teet Härm personligen. Dessa hågkomster åberopas i sin helhet som bevis för att läkarna dömts utan bevis, ja för att de är oskyldiga. I valda delar kommer jag att under min sakframställning hänvisa till Thomas Allgéns berättelse.

6. Slutord.

Socialstyrelsens svaromål är inte bara slarvigt och okunnigt, fragmentariskt och ohållbart på ett sätt som bryter mot kravet enligt Regeringsformen 1 kap. 9 § på att alla myndigheter skall iaktta saklighet och opartiskhet. I betraktande av vilka värden som står på spel är detta beteende också djupt oetiskt.

Frågan om Sverige är en rättsstat liksom Thomas Allgéns och Teet Härms fortsatta livsöden ligger i Regeringsrättens händer.

Uppsala som ovan

Anders Agell

Kopia till Justitiekanslern